ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Фарғона шаҳар

2024 йил 28 март

Фарғона туманлараро иқтисодий судининг судьяси Х.Жамолиддинов раислигида, А.Маматхолиқовнинг котиблигида, даъвогар вакили У.Рахимов (ишончномага асосан, Қува тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши матухассиси), жавобгар вакили Ж.Ходжалиев (ишончнома асосида) иштирокида, Фарғона вилоят Қува тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъвогар «Шохрух Шукрулло» фермер хўжалиги манфаатида жавобгар «Баходир Лоғон Текстил» МЧЖ шаклидаги қўшма корхонасидан 47 754 292 сўм асосий қарз, 9 550 858 сўм жарима ва суд харажатларини ундириш тўғрисидаги иқтисодий ишни Фарғона туманлараро иқтисодий суди биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Фарғона вилоят Қува тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши даъвогар «Шохрух Шукрулло» фермер хўжалиги манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар «Баходир Лоғон Текстил» МЧЖ шаклидаги қўшма корхонасидан 47 754 292 сўм асосий қарз, 9 550 858 сўм жарима ва суд харажатларини ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъво бўйича тушунтириш бериб, даъво аризаси бўйича асосий қарздорлик тўлиқ қопланганлигини маълум қилиб, даъвонинг қолган қисмини қаноатлантиришни сўраган.

Жавобгар вакили суд мажлисида маълумотнома такдим килиб, асосий карздорлик тўлик копланганлиги, корхонанинг иктисодий ахволини инобатга олиб, конуний карор кабул килишни сўради.

Суд ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, иш материалларини ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра, даъвони қисман қаноатлантиришни лозим деб топди.

Иш материалларига қараганда, «Шохрух Шукрулло» фермер хўжалиги ва жавобгар жамият ўртасида 2022 йил 30 декабрь куни 34-сонли "Пахта хом ашёси етишитириш ҳамда харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси" тузилган, унга кўра фермер хўжалик жавобгарга 39,3 тонна пахта хом ашёси маҳсулоти етказиб бериши, жавобгар эса етказиб берилган маҳсулот учун шартномада белгиланган тартиб ва миқдорда тўловларни амалга ошириши белгиланган.

Қува тумани Қишлоқ хўжалиги бўлимининг 2024 йил 23 январь кунги маълумотномасида тарафлар ўртасида тузилган шартнома Фурқат тумани қишлоқ хўжалиги шартномаларини рўйхатга олиш китобига қайд қилинганлиги кўрсатилган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартномага асосан даъвогар томонидан жавобгарга етказиб берилган пахта хом ашё махсулотлари учун тўловлар тўлик амалга оширилмаган.

Контрактация шартномасининг 4.4-бандида Буюртмачи — «Баходир Лоғон Текстил» МЧЖ шаклидаги қушма корхонаси томонидан хужаликдан харид

қилинадиган пахта маҳсулотлари учун якуний ҳисоб-китобларнинг 90 фоизи ҳосил йилининг 25 декабрига қадар, қолган 10 фоизи кейинги йилнинг 25 январига қадар тулиқ амалга оширилиши белгиланган.

Жавобгар томонидан қабул қилиб олинган пахта маҳсулотлари учун тўловлар тўлиқ амалга оширилмаганлиги сабабли даъвогар фермер хўжалиги Фарғона вилоят Қува тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашига мурожаат қилиб, жавобгардан қарздорликни ундиришда амалий ёрдам сўраган, шу асосда Кенгаш томонидан жавобгарга даъвогар томонидан етказиб берилган пахта маҳсулотлари учун тўловларни ўз вақтида амалга ошириш бўйича мурожаатлари оқибатсиз қолдирилган.

Фарғона вилоят Қува тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши даъвогар «Шохрух Шукрулло» фермер хўжалиги манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат этиб, етказиб берилган дон маҳсулотлари учун жавобгар «Баҳодир Лоғон Текстил» МЧЖ шаклидаги қўшма корҳонасидан 47 754 292 сўм асосий қарз, 9 550 858 сўм жарима ундиришни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда ФК деб юритилади) нинг 356-моддаси 1-қисмида "Шартномани бажарганлик учун тарафларнинг келишуви билан белгиланган баҳода ҳақ тўланади." деб кўрсатилган.

ФКнинг 418-моддаси 1-қисмига кўра сотиб олувчи товар ҳақини ушбу Кодекснинг 356-моддасига мувофик белгиланадиган баҳода тўлаши, шунингдек қонун ҳужжатлари, олди-сотди шартномаси ёки одатда қўйиладиган талабларга мувофик тўловни амалга ошириш учун зарур бўлган ҳаракатларни ўз ҳисобидан бажариши лозимлиги белгиланган.

ФКнинг 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун хужжатлари талабларига мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 333-моддасига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда, мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун хужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Иш хужжатларига кўра, даъвогар томонидан жавобгарга 2023 йил учун етиштирилган пахта хосилидан махсулотлари қийматининг 47 754 292 сўм қисми тўланмаган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартнома бўйича вужудга келган 47 754 292 сўм асосий қарздорлик иш хужжатларидаги шартнома, юк хатлари, счёт фактура, солиштирма далолатнома билан ўз тасдиғини топади.

Даъво аризаси судга такдим қилингандан сўнг суд кунига қадар жавобгар томонидан асосий қарздорлик тўлик қопланган.

Шу сабабли суд даъво талабининг жавобгардан асосий қарздорлик ундириш қисмини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топди.

Бундан ташқари, даъвогар жавобгардан шартномага асосан 9 550 858 сўм жарима ундиришни сўраган.

Тарафлар ўртасида шартноманинг 5.3-бандига биноан етказиб берилган маҳсулот учун ўз вақтида ҳақ тўланмаганда Буюртмачи Бажарувчига бўйин товлаган сумманинг 20 % миҳдорида жарима тўлаши белгиланган.

ФКнинг 326-моддасида "Агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли. Бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий аҳволи,

шунингдек, кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши керак" деб белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги 163-сонли "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги фукаролик конун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари хақида"ги Қарорининг 2-бандида "Шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш қабул усулларидан бири хисобланади. Судлар неустойкани ундириш тўгрисидаги даъволарни хал қилишда неустойка миқдорининг қонун талабларига мувофик асослилиги, мажбурият бузилиши окибатларига хисобланганлиги, унинг мутаносиблиги каби холатларни хар томонлама ва чукур мухокама килиб, талаб микдорини белгилашлари килинган неустойканинг адолатли шарт" кўрсатилган.

Бу холатда суд, тарафларнинг шартнома мажбуриятларини қай даражада бажарганликлари хамда жавобгарнинг иқтисодий ахволини инобатга олиб, даъвогар фойдасига жавобгардан 1 500 000 сўм жарима ундиришни, пенянинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

Шунингдек, суд ИПК 118-моддасига асосан ишни кўриш билан боғлиқ хисобланган 1 146 103 сўм давлат божини жавобгардан ундиришни лозим топади.

Қайд этилганларга кўра, суд даъво талабларини қисман қаноатлантириб, даъвогар фойдасига жавобгардан 1 500 000 сўм жарима, 34 000 сўм почта харажатини ундиришни, даъвонинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топди.

Юқоридагиларга асосан, суд Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 129,170,176-179-моддаларини қўллаб,

КАРОР КИЛДИ:

Даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар «Шохрух Шукрулло» фермер хўжалиги фойдасига жавобгар «Баходир Лоғон Текстил» МЧЖ шаклидаги қўшма корхонасидан 1 500 000 сўм жарима ва 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар «Баходир Лоғон Текстил» МЧЖ шаклидаги қушма корхонасидан Республика бюджетига 1 146 103 сум давлат божи ундирилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида Фаргона вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят қилиш мумкин.

Раислик этувчи:

Х.Жамолиддинов

